

Maryam

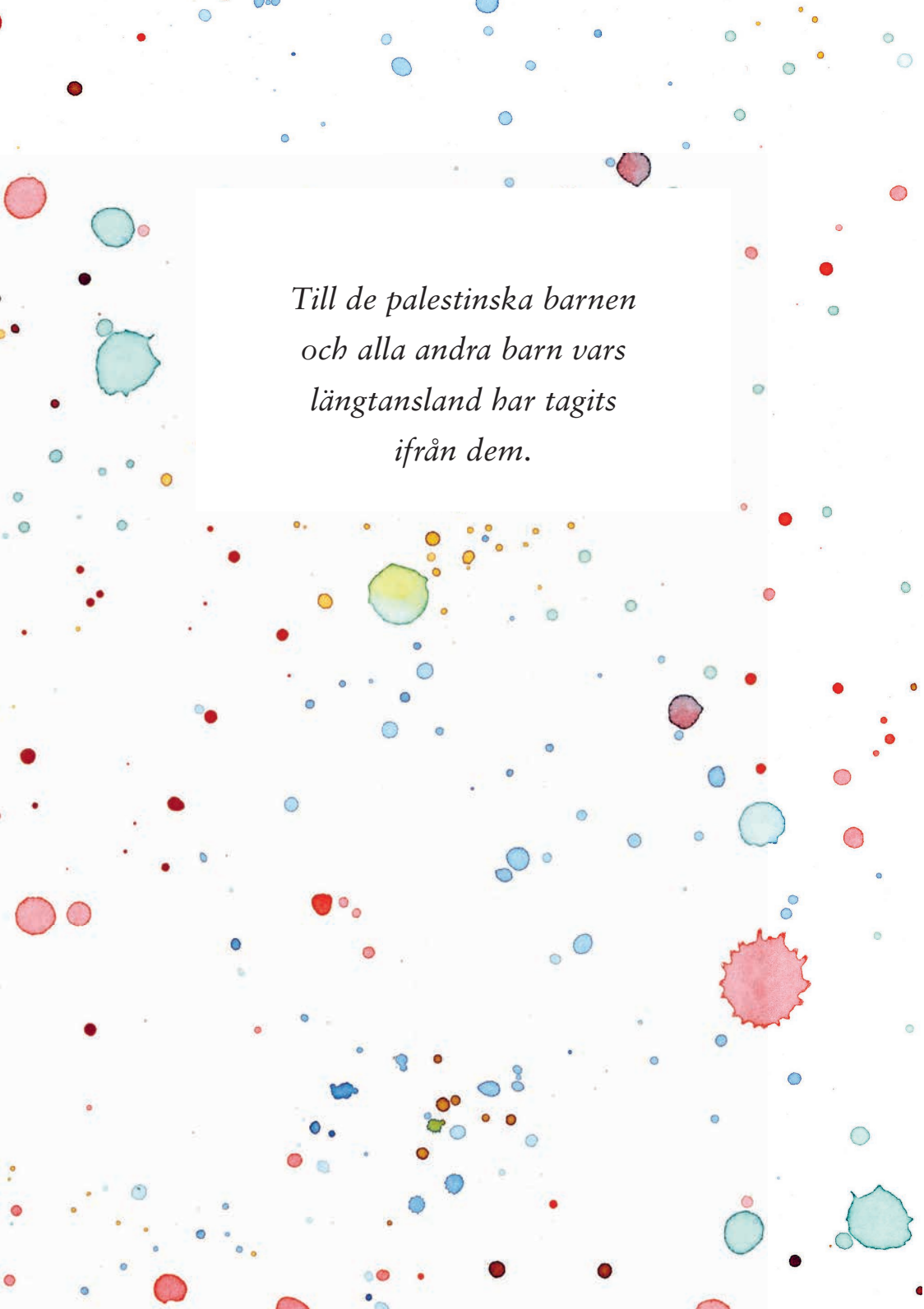
och

LÄNGTANSLANDET

MINOO SHAMS
KATARINA STRÖMGÅRD

BONNIER
CARLSEN

*Till de palestinska barnen
och alla andra barn vars
längtanland har tagits
ifrån dem.*

MINOO SHAMS
KATARINA STRÖMGÅRD

Maryam och LÄNGTANSLANDET

**BONNIER
CARLSEN**

INNEHÅLL

Resan till Iran 9

Äntligen framme i längtanslandet 15

Möta släkten 19

Det okända landet 22

Modiga gammelmoster 24

Mullbärsträdet 35

Rosenvatten 43

Majskolvar 49

Soluppgången 54

Skolbesöket 61

Dumma regeln 68

Dayyer är bäst 75

Äta på taket 80

Räkgodis 85

Kärleksfåglar 90

Moderlandet 97

Dadelpalmen 102

Flicka eller pojke? 109

Dayyertjejer 115

Gruppkram 117

Saltet 121

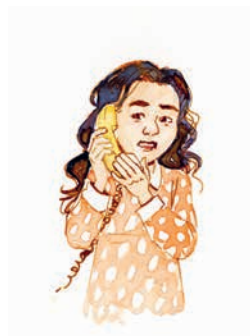
Titta på månen 127

Telefonsamtalet 133

Hennamålning 139

Den där pappan 150

Efterord 157

Resan till Iran

I går var det skolavslutning. Lars, Maryams och Idas lärare, gav presenter till alla i klassen. Han stannade och pratade en liten stund med var och en som fick paket. Till slut var han framme vid Maryam och Ida. Då hade han tårar i ögonen.

– Ni två får öppna era paket imorgon, när ni är på väg till Iran. Safar bikhatar, sa han med en röst som inte alls lät som hans vanliga.

– Tack, Lars! Fast kriget är ju slut i Iran så det är inte farligt där längre, svarade Ida som förstod att Lars önskade dem en ”resa utan fara” på persiska.

Martin, Idas pappa, kör Ida, Isabell och mamma Lena till flygplatsen.

– Ring mig varje dag, Lena! Finns det telefon överallt där borta? säger han.

Han har sett och hört på nyheterna om allt elände i landet, och nu är han orolig.

– Lugn, Martin! Kommer du ihåg när jag och mamma skulle åka till Senegal? Du var precis lika orolig då, säger Isabell, Idas storsyster.

– Du ska inte lita på allt du hör, säger Idas mamma. Som när din kusin trodde sig veta allt om hela Afrika efter tre dagars resa till Tanzania.

– Du får följa med någon gång, pappa. Då

märker du nog att det inte är så farligt. Inte ens jag fick följa med mamma och Isabell till Senegal för du var så rädd, säger Ida.

– Det var för att du var för liten. Men nu får du ju faktiskt följa med till Iran, svarar Martin.

I Maryams familjs bil pratar de inte alls på väg till flygplatsen. Maryam och storebror Mani sitter längst bak. Pappa Bahram sitter i mitten, mellan tvillingarna i sina bilbarnstolar. Han vill slippa köra idag så att han kan hålla tvillingarna i handen. De är knappt ett halvt år nu och hur söta som helst. Maryams mamma, Shirin, kör och ingen annan sitter längst fram.

Det är många som ska åka till Iran. Maryam hör persiska överallt på flygplatsen. Det är en härlig känsla. Nästan ett helt flygplan med resenärer som pratar persiska. Hon kramar sin pappa och pussar honom hårt på kinderna. Hon vet att det kommer att bli ensamt och tyst

hemma för honom, nu när alla åker till Iran. Men han kunde inte ta semester förrän nästa månad, och då måste de åka tillbaka.

Flygplanet är på väg till Teheran, Irans huvudstad. Ida sitter vid fönstret, bredvid henne sitter Maryam. De pratar oavbrutet med varandra, ingen orkar sitta bredvid Maryam. Mani och Isabell sitter på andra sidan i samma rad, de delar hörlurar och lyssnar på Freddie Mercury. Vem som helst kan se att de är kära i

varandra. Shirin och Lena sitter bredvid varandra och sover med Maryams tvilling-syskon, Arash och Azadeh, i famnen.

– Ska vi öppna våra paket nu? frågar Ida.

– Vilka paket? Just det, de vi fick från Lars, säger Maryam och tar ner ryggsäckarna från bagagehyllan. De räknar till tre och river bort presentpapperet samtidigt. De har fått samma bok om Iran på svenska, ett vackert bokmärke av trä och varsitt kort.

– Titta, det är Persiska viken, säger Maryam och visar en bild i boken. Lars är bäst. Vad gott bokmärket doftar.

– Äntligen får vi ta en promenad vid Persiska viken, säger Ida förväntansfullt och tittar i boken.

– Inte bara en, vi får ta många promenader, svarar Maryam glatt.

Äntligen framme i längtanslandet

Kolla där nere, Maryam! Är det Teheran?
nästan skriker Ida.

– Yes, it's Teheran, säger flygvärdinnan och ber Ida att spänna fast sitt säkerhetsbälte.

– Gud, vad vackert! Det liknar ädelstenar, precis som du berättat, säger Ida medan hon tittar på den vackra belysningen från staden.

Maryam känner gråten i halsen. Det är nästan två år sedan hon lämnade Iran med sin familj, men det känns som en evighet. Mormor har varit i Sverige en gång, moster Tara och kusin Salvador också. Men att vara hemma hos mormor och ta promenader vid Persiska viken är något som Maryam nästan längtat ihjäl sig

efter i Sverige. Och nu kommer hon snart att vara i sitt längtansland igen.

Flygplanet landar mjukt och fint och alla passagerare applåderar. Det är ett sätt att tacka piloten.

Shirin, Lena och Isabell tar på sig slöjor. Maryam och Ida slipper, för de är fortfarande barn, och Mani behöver inte, för han är pojke.

– Förlåt, Isabell, det är så dumt med den här regeln i vårt land, säger Mani, som skäms.

– Du behöver inte be om ursäkt för något du inte har bestämt, svarar Lena medan hon kämpar med att få slöjan i ordning. Arash, som sitter i en bärsele hos Lena, drar ner hennes slöja direkt.

– Det verkar som om Mani inte är den enda som skäms för slöjan, säger Isabell och hjälper sin mamma. Men då hamnar slöjan helt fel och alla skrattar.

– Tur att ingen förstår svenska här, annars skulle vi få problem, säger Shirin oroligt.

– Varför då? frågar Ida förvånad.

– Det kan vara farligt att kritisera de här reglerna, azizam. Vi kan få problem redan här på flygplatsen, svarar Shirin.

Ida förstår inte varför det skulle vara farligt att prata om något, men hon frågar inte mer. Hon får ta upp det med Maryam senare. Shirin har Azadeh i sin bärsle. Azadeh är lika nyfiken som sin bror på vad mamma gömmer under sin slöja. Det ser så roligt ut.

– Nu ska vi gå genom passkontrollen, fortsätter Shirin och försöker låta allvarlig.

– Is it the first time you are in Iran? frågar den unga mannen som kollar passen.

– Yes, svarar Lena.

Shirin är orolig över att Lenas slöja sitter för löst. Ibland räcker så lite för att de ska bli oförskämda mot resenärer.

– Welcome! säger mannen när han stämplar Lenas pass.

Nu måste de vänta på bagaget, det tar en evighet. Sedan ska de gå genom tullen. Det är förbjudet med vin och öl i Iran, ingen får ta med sig drycker med alkohol hit. Lena tänkte köpa en flaska vin på flygplatsen i Sverige som present till Maryams morbror, men som tur var såg Mani det och påminde Lena om alkoholförbudet i Iran. Det fick bli två chokladaskar istället, Paradis och Aladdin.

Möta slakten

Ankomsthallen är full av människor som väntar på sina nära och kära. Maryam får genast syn på mormor och morbror, för de står längst fram. Hon springer fram till dem och kramar båda två samtidigt. Morbror har en fin blombukett som doftar härligt.

– Den här blomman heter maryam, säger Maryam till Ida.

– Varför har du aldrig berättat att du heter samma sak som en blomma? frågar Ida och undrar om det finns något mer om Iran som Maryam inte har sagt till henne.

– Den finns i alla fall inte i Sverige, svarar Maryam.

– Tuberos heter den på svenska, säger Mani.
Maryam andas in doften av blommorna och håller buketten under Idas näsa så att hon också får känna. Ida tar ett djupt andetag och blundar. När hon öppnar ögonen igen har säkert tjugo personer samlats runt dem. Hela Maryams släkt är på flygplatsen. De enda Ida känner här är Maryams mormor, moster Tara och kusinen Salvador, för de har varit i Sverige

och hälsat på. Men morbror kramar Ida som om de också redan känner varandra.

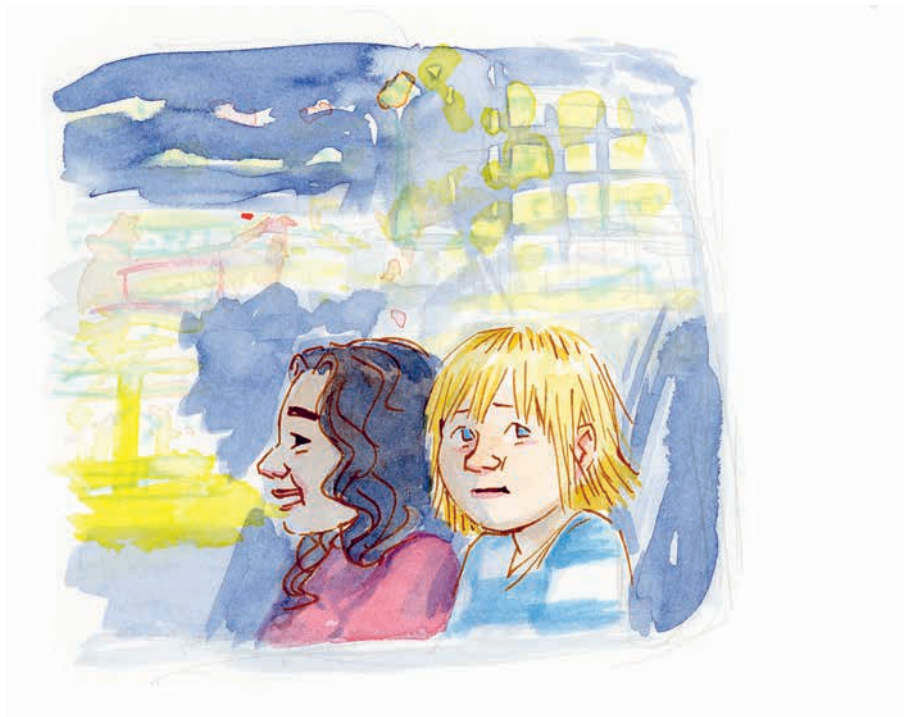
Sedan kommer hela släkten fram och överöser dem med pussar och kramar. Tvillingarna verkar inte vara ett dugg trötta efter den långa flygturen, de skrattar och sparkar i bärselarna. Hela fjorton bilar på flygplatsparkeringen hör till Maryams släktingar.

Nu ska de åka hem till mormors syster, som bor i Teheran sedan femtio år tillbaka. Maryam vill hellre åka direkt till hemstaden Dayyer, för hon gillar inte Teheran. Men de vuxna har bestämt att de ska stanna i huvudstaden i två dagar innan de åker vidare till Dayyer.

Det okända landet

Ida känner sig lite yr, men hon säger inget, för hon vill inte förstöra stämningen i bilen. Det var så många människor som kom fram och kramade henne, många barn och kvinnor pussade henne på kinden utan att ens känna henne. Det var inte obehagligt, men kanske lite för mycket. Och så är hon så ovan vid att alla pratar persiska. När Maryam pratar förstår hon nästan allt, men här pratar alla jättefort och på ett annorlunda sätt. Många kvinnor har långa mörka kappor och mörka sjalar på sig. Det får hela flygplatsen att se svartvit ut. Ida förstår inte varför de måste ha slöjor på sig. Slöjan täcker inte ens hela håret, så det syns ju

ändå. Hon måste fråga Mani eller Maryam. Hur kan Maryam ha så många släktingar? Det kändes som om hela flygplatsen var full av dem. Kommer hon och Maryam få lite lugn och ro någon gång, eller kommer hela tjocka slakten vara med hela tiden? Kanske är det därför hon känner sig yr – alla blandade känslor virvlar i henne. Ida tycker det är härligt att Maryam och hennes familj är älskade av så många, men hon hoppas att inte alla de här människorna ska vara med hela tiden.

Modiga gammelmoster

Mormors syster har ett gammalt hus i södra Teheran. De kommer in till en härlig gård genom porten.

– Åh, vad vackert, säger Lena och går fram till den lilla bassängen i mitten av gården.

Hon sätter sig på kanten med Arash i famnen och visar honom fiskarna. Isabell plockar fram kameran och tar bilder av den vackra scenen. Sedan visar mormor alla runt i huset. Lena, Isabell och Ida blir helt stumma. Aldrig förr har de sett så många vackra persiska mattor.

– Är din mammas moster stenrik? frågar Ida.

- Nej, det är hon inte, svarar Maryam.
- Hur har hon då råd med ett sådant här hus och så många persiska mattor?

Maryam översätter Idas frågor för mormor. Mormor skrattar och förklarar att både hennes syster och svåger har arbetat ett helt liv. Dessutom var allt betydligt billigare förr i tiden. Nu är det här huset värt massvis med pengar och många grannar har rivit sina gamla hus och låtit bygga flervåningshus med minst fyra lägenheter på varje våning. De har tjänat jättemycket, men förstört sina vackra gamla hus.

De går till ett stort rum där alla som mötte dem på flygplatsen sitter på mattan. Mot väggarna står stora hårda kuddar. Kuddfodralen ser också ut som persiska mattor. Det känns skönt att luta sig mot dem. En kusin till Maryams mamma kommer med en gigantisk bricka, full med små teglas och fat och flera skålar fulla med dadlar. I ett hörn finns det

en stor samovar och ovanpå den står en stor tekanna i porslin. Ida älskar tehörnan och går genast fram och frågar på persiska om hon kan hjälpa till att hälla upp te.

– Mishe man komak konam lotfan?

Det blir helt tyst i rummet. En vuxen ber Ida att upprepa det hon sa, och när Ida gör det applåderar alla. Ida lyfter försiktigt ner tekannan och häller te i alla små teglas, som heter estekaan på persiska. Hon vet exakt hur hon ska göra.

– Världens godaste te med världens godaste dadlar, säger Maryam.

– Speciellt när Ida serverar det, säger Mani.

Tvillingarna behöver sova och Maryam och Ida säger att de kan lägga dem så att Shirin får umgås med sina syskon. Ida sitter med både Azadeh och Arash på golvet medan Maryam tar fram två madrasser från en hög, som hon lägger ovanpå mattan på golvet. Sedan hämtar hon ett par lakan från ett turkosfärgat skåp.

– Var det inte länge sedan du var här? Hur hittar du allt? frågar Ida.

– Jag gillar inte Teheran, men jag älskar det här huset, svarar Maryam och bäddar klart. Hon försöker lägga de busiga tvillingarna på madrassen. Som tur är orkar de inte krypa runt mer, men de ser sig nyfiket omkring.

– Khalebozorge är alltid jättesnäll, säger Maryam.

– Vilket fint ord, khalebozorge är gammelmoster, fast bozorg betyder ju stor, inte gammal. Jag tycker om henne. Hon verkar ha ett stort hjärta. Vad heter hon förresten? frågar Ida.

– Golareh, svarar Maryam. Men nu måste vi vara tysta, annars somnar tvillingarna aldrig.

– Förlåt! Men varför tycker du så illa om Teheran?

– Tyst nu, jag berättar sedan.

Efter ett tag somnar tvillingarna. Maryam och Ida går ut på gården och sätter sig på en bänk under mullbärsträdet. Innanför köksfönstret, mitt emot trädet, ser de många kvinnor. De enda männen som hjälper till där är Mani, Salvador och morbror Keyvan. De andra männen sitter bara och väntar på maten.

– Jag gillar inte det här. Att kvinnorna måste göra allt medan männen sitter och äter. Jag ska gå och prata med dem, säger Maryam och reser sig upp för att gå till köket.

– Men snälla, inte första dagen. Berätta vad du har emot Teheran istället, ber Ida.

Maryam lyssnar inte, hon är redan på väg mot köket. Efter en stund hör Ida höga skratt

där inifrån. Så kommer mormor och Maryam ut på gården. Hon verkar vara mycket nöjd.

– Mormor har en plan. Hon ska prata med sin syster om det, viskar Maryam till Ida.

– Varför viskar du? Ingen förstår svenska här, säger Ida förvånad.

De går till stora rummet och hjälper till med dukningen. En himla lång duk läggs ut på mattorna på golvet. På duken ställer de 47 tallrikar, 47 små skålar, 47 skedar, 47 gafflar och 47 dricksglas.

Snart blir hela duken full med så mycket mat att det skulle räcka till en hel stad. Alla sitter runt duken med benen i kors och börjar äta. Det syns att alla har väldigt trevligt. Lena är den enda som inte kan persiska, så Mani översätter så mycket han hinner. Isabell kan inte lika mycket persiska som Ida, men hon förstår ganska bra om det inte pratas för fort. När alla har ätit sig mätta på den goda maten

reser sig Nasser, moster Azins man, upp och tackar för maten.

– Beshin sarre jaat, säger mormors syster.

Alla blir tysta.

– Hon sa ”sitt kvar på din plats”, översätter Mani till Lena.

Gammelmoster fortsätter allvarligt säga att de som har lagat maten, serverat den och dukat kan luta sig tillbaka och sitta kvar. Nu får de andra duka av, diska och servera te.

Maryam och Ida tittar på varandra och säger ”Yees” samtidigt. Nu är det kvinnorna som sitter och männen som gör jobbet. Men Nasser tycker inte om det gammelmoster säger.

– Pass zan gereftam vase chi? Man mikhaam beram sigar bekasham, säger Nasser och försöker låta skämtsam.

– Men varför har jag då skaffat fru? Jag vill gå och röka en cigarett, översätter Mani.

Nasser fortsätter och säger att det här är

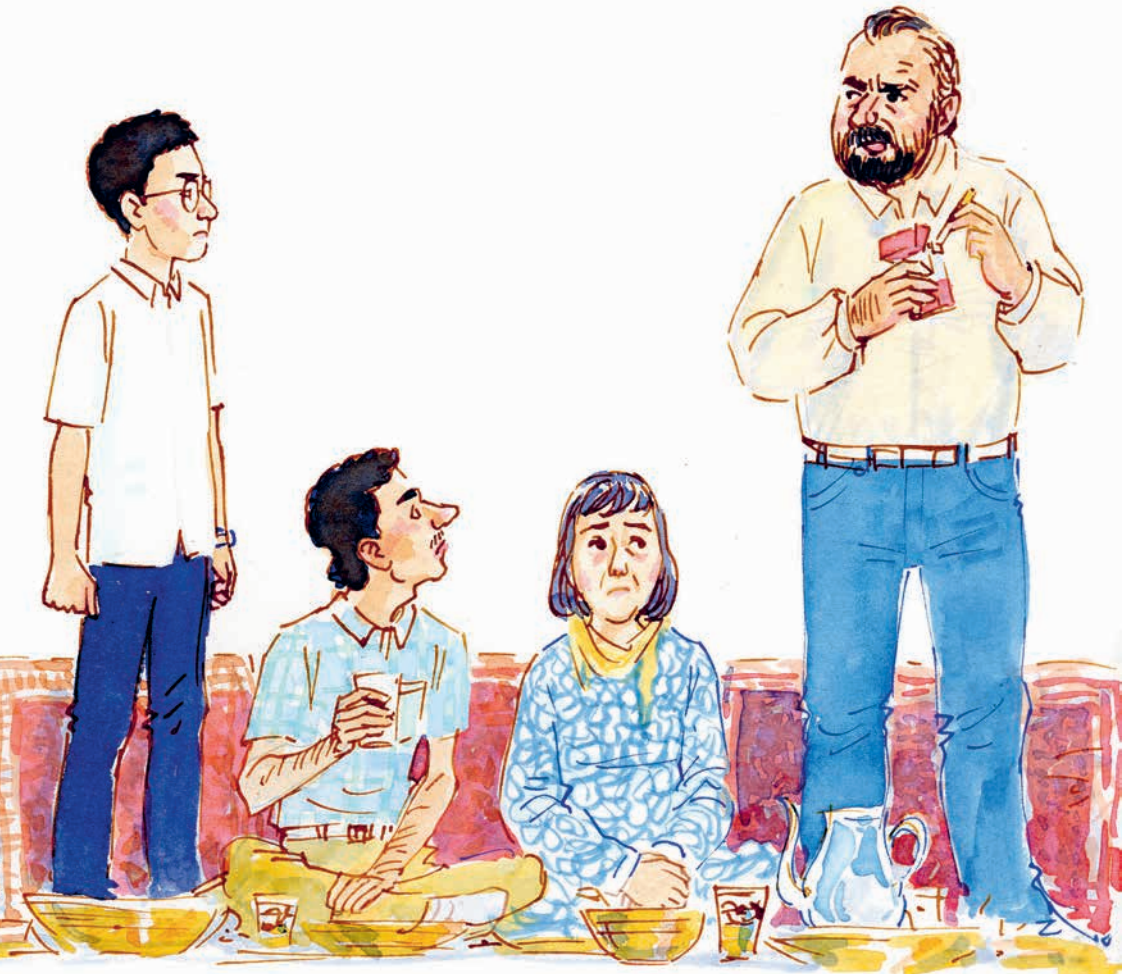
Shirins fel som har flyttat till Sverige och tvingat Maryams pappa att ta hand om hemarbetet. Hennes stackars man har blivit en kvinna. Nu låter han inte snäll längre, han verkar till och med vara irriterad.

Då blir Maryam arg. Hon har aldrig tyckt om Nasser. Han är alltid elak mot moster Azin och andra kvinnor, och inte är han särskilt snäll mot barnen heller.

– Baba az to kheyli behtare, ryter Maryam.

– Min pappa är mycket bättre än dig, över-
sätter Ida, för Mani har rest sig upp och gått
fram till Nasser. Nu ber han honom att be
Shirin om ursäkt. Han förklarar hur stolt han
är över sin pappa som har lärt sig så mycket
under så kort tid att han nu kan ta lika mycket
ansvar hemma som Shirin gör.

– Och de flesta kvinnor i den här familjen är mycket starkare än männen. Så det är en ära att bli som en kvinna, säger mormor på persiska.

Gammelmoster säger att de män som inte hjälper till inte får någon middag. Ingen vågar säga emot gammelmoster, inte ens Nasser. Han verkar nästan skämmas.

Maryam går fram till mormor och gammelmoster och pussar dem.